

Sprawozdanie z działalności
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Nowince za 2023 r.

**„Kiedy pomagamy innym, pomagamy sobie, ponieważ wszelkie dobro, które dajemy,
zatacza koło i wraca do nas.”**

– Flora Edwards

Luty 2024 r.

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	3
II. STRUKTURA ZATRUDNIENIA W GMINNYM OŚRODKU POMOCY SPOŁECZNEJ W NOWINCE	3
III. BUDŻET GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	4
IV. ŚWIADCZENIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ	7
V. INNE DZIAŁANIA PODEJMOWANE W RAMACH DZIAŁALNOŚCI OŚRODKA	13
VI. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ	19
VII. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE	21
VIII. KARTA DUŻEJ RODZINY	25
IX. ŚWIADCZENIA RODZINNE	25
X. FUNDUSZ ALIMENTACYJNY	27
XI. PODSUMOWANIE. POTRZEBY W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ	29

I. WSTĘP

Niniejszym dokumentem p. o. Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowince przedstawia Radzie Gminy Nowinka działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w roku 2023 oraz potrzeby w zakresie pomocy społecznej na rok 2024.

Obowiązek przedstawienia rocznego sprawozdania z działalności ośrodka wynika z treści art. 110 ust. 9 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

Działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowince w roku 2023 wpisały się w ramy lokalnej polityki społecznej poprzez realizację głównych zamierzeń, zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nowinka na lata 2019-2031, przyjętej uchwałą Rady Gminy Nowinka Nr X/65/19 dnia 19 grudnia 2019 roku. Głównym celem działania ośrodka w roku 2023 było wspieranie osób i rodzin w wysiłkach, zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom utrudniającym życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem.

Cel ten realizowano poprzez wykorzystanie różnorodnych instrumentów pomocy pieniężnej i niepieniężnej zarówno z zakresu pomocy społecznej jak i innych świadczeń przyznawanych rodzinom w formie: dodatków mieszkaniowych, świadczeń rodzinnych, świadczeń pielęgnacyjnych, pomocy materialnej dla uczniów, pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 roku Gmina Nowinka liczyła 2 888 mieszkańców.

II. STRUKTURA ZATRUDNIENIA W GMINNYM OŚRODKU POMOCY SPOŁECZNEJ W NOWINCIE

Utworzenie i utrzymanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników jest zadaniem obowiązkowym gminy wynikającym z art. 17 ust 18 ustawy o pomocy społecznej.

Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Nowince kieruje jednoosobowo kierownik. Kierownik prowadzi więc nadzór merytoryczny, organizuje pracę ośrodka oraz ponosi odpowiedzialność finansową.

ZATRUDNIENIE W GOPS

- Kierownik – 1 etat - 1 pracownik
- Główna Księgowa – 1 etat – 1 pracownik $\frac{3}{4}$ etatu

- Starszy Specjalista Pracy Socjalnej – 1 etat – 1 pracownik
- Pracownik Socjalny – 1 etat – 1 pracownik
- Pracownik administracyjno – biurowy – 2 etaty – 2 pracowników
- Opiekunka środowiskowa - 3 osoby – umowy cywilnoprawne
- Asystent rodziny – 1 osoba – umowa cywilnoprawna ¼ etatu
- Inspektor Danych Osobowych – 1 osoba – umowa cywilnoprawna

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Nowince wszyscy zatrudnieni pracownicy posiadają odpowiednie kwalifikacje zawodowe do wykonywania pracy na zajmowanych stanowiskach, zgodne z obowiązującymi przepisami prawa.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Nowince nie jest jednak spełniony wymóg ustawy dotyczący liczby zatrudnionych pracowników socjalnych. Zgodnie z art. 110 ust. 11 i ust. 12 ustawy o pomocy społecznej, ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy, w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących, jednak nie mniej niż 3 pracowników socjalnych.

III. BUDŻET GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W NOWINCE

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowince funkcjonuje jako gminna jednostka organizacyjna pomocy społecznej. Podstawowym trzonem jego działalności jest realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej w oparciu o instrumenty określone w ustawie o pomocy społecznej, a więc podejmowanie takich działań, których celem jest udzielanie osobom różnych form wsparcia, pozwalających na przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonać przy wykorzystaniu własnych umiejętności, możliwości, zasobów i uprawnień.

Zgodnie z postanowieniami Statutu ośrodek realizuje zadania pomocy społecznej poprzez: tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń, pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz świadczenie pracy socjalnej. W myśl postanowień statutu ośrodek może realizować również inne zadania

powierzone mu przez właściwe organy. Do tych dodatkowych zadań należy realizacja świadczeń pieniężnych na rzecz rodziny w postaci świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, dodatków mieszkaniowych i energetycznych, stypendiów szkolnych. Ponadto ośrodek realizuje zadania związane z przyznawaniem Karty Dużej Rodziny oraz wydaje zaświadczenia do programu „Czyste powietrze”.

Plan wydatków z zakresu działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowince wynosił **3 955 072,66 zł**

- wykonanie planu wydatków na 31.12.2023 r. wyniosło 3 892 478,73 zł

- % wykonania planu wydatków w roku 2023 roku wyniósł 98,42 %.

Zadania realizowane z dotacji za 2023 r. – zlecone.

Klasyfikacja budżetowa właściwa dla zadania (dział,rozdział,paragraf)	Nazwa	Plan dotacji na 2023 rok w zł.	Wysokość dotacji wykorzystanej w 2023 r.	% wykonania
dz.852,rozdz.85228 § 2010	Usługi opiekuńcze	34 880,00	34 880,00	100,00
dz.853,rozdz.85395 § 2180	Pozostała działalność (dodatki węglowe)	12 238,95	12 238,95	100,00
dz.853,rozdz.85395 § 2180	Pozostała działalność (dodatki inne źródła)	6 120,00	6 120,00	100,00
dz.853,rozdz.85395 § 2180	Pozostała działalność (dodatki inne źródła)	12 240,00	12 240,00	100,00
dz.855,rozdz.85502 § 2060	Świadczenia wychowawcze	2 000,00	0,00	0,00
dz.855,rozdz.85502 § 2010	Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenie em.rent.	2 599 123,71	2 595 195,18	99,85
dz.855,rozdz.85503 § 2010	Karta Dużej Rodziny	919,00	749,00	81,50
dz.852,rozdz.85513 § 2010	Składki na ubezpieczenie zdrowotne	64 000,00	62 114,90	97,05
		2 731 521,66	2 723 538,03	99,71

Zadania realizowane z dotacji za 2023 r. – własne.

Klasyfikacja budżetowa właściwa dla zadania (dział,rozdział,paragraf)	Nazwa	Plan dotacji na 2022 rok w zł.	Wysokość dotacji wykorzystanej w 2022 r.	% wykonania
dz.852,rozdz.85213 § 2030	Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane przez osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej	4 500,00	4 365,40	97,01
dz.852,rozdz.85214 § 2030	Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	78 000,00	71 345,24	91,47
dz.852,rozdz.85216 § 2030	Zasiłki stałe	50 000,00	48 504,05	97,01
dz.852,rozdz.85219 § 2030	Ośrodki pomocy społecznej	77 037,00	77 037,00	100,00
dz.852,rozdz.85230 § 2030	Pomoc w zakresie dożywiania	109 840,00	105 652,21	96,19
dz.852,rozdz.85295 § 2030	Pozostała działalność (Klub seniora-opaski)	4 116,00	4 116,00	100,00
dz.854,rozdz.85415 § 2030	Stypendia dla uczniów	33 364,00	33 364,00	100,00
dz.855,rozdz.85504 § 2030	Asystent rodziny	2 642,00	2 642,00	100,00
		359 499,00	347 025,90	96,53

Zadania realizowane ze środków własnych za 2023 r. – własne.

Klasyfikacja budżetowa właściwa dla zadania (dział,rozdział,paragraf)	Nazwa	Plan dotacji na 2022 rok w zł.	Wysokość dotacji wykorzystanej w 2022 r.	% wykonania
dz.851,rozdz.85195	Pozostała działalność	9 000,00	3 040,00	33,78
dz.852,rozdz.85202	Domy Pomocy Społecznej	180 400,00	180 299,86	99,94

dz.852,rozd.85203	Ośrodki wsparcia	28 000,00	25 605,00	91,45
dz.852,rozd.85214	Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe	28 000,00	17 760,09	63,43
dz.852,rozd.85215	Dodatki mieszkaniowe	17 000,00	16 387,84	96,40
dz.852,rozd.85219	Ośrodki pomocy społecznej	333 790,00	326 391,83	97,78
dz.852,rozd.85228	Usługi opiekuńcze	29 250,00	23 521,58	80,42
dz.852,rozd.85230	Pomoc w zakresie dożywiania	27 460,00	27 460,00	100,00
dz.852,rozd.85295	Pozostała działalność (prace społ. uż.)	11 764,00	11 447,00	97,31
dz.854,rozd.85415	Pomoc materialna dla uczniów	4 000,00	3 758,00	93,95
dz.855,rozd.85502	Świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego	62 768,00	60 295,74	96,06
dz.855,rozd.85504	Wspieranie rodziny	132 620,00	125 947,86	94,97
		864 052,00	821 914,80	95,12

Zadania realizowane z dotacji	3 091 020,66	3 070 563,93	99,34
Zadania realizowane ze środków własnych	864 052,00	821 914,80	95,12
	3 955 072,66	3 892 478,73	98,42

IV. ŚWIADCZENIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ

Wykluczenie społeczne zostało zdefiniowane w kategorii problemu społecznego jako skrajny wyraz marginalizacji osób i rodzin. Jego efektem jest brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa ludzi w wielu ważnych aspektach życia społecznego.

Przedstawiona definicja wykluczenia społecznego dotyka różnych sfer życia osób i rodzin, prowadząc w konsekwencji do stanu eliminacji z życia społecznego. W tym kontekście populacja osób, korzystających z pomocy społecznej stanowi grupę mieszkańców gminy już wykluczonych społecznie lub zagrożonych ryzykiem marginalizacji.

Liczba rodzin długotrwale korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej w 2023 r. wyniosła 28 (103 osoby).

Stan ten wskazuje na spadek poziomu rodzin długotrwale korzystających z pomocy społecznej w stosunku do roku 2022 (39 rodzin).

W roku 2023 głównym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej były: ubóstwo, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych, długotrwała lub ciężka choroba, oraz bezrobocie.

Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w gminie Nowinka w 2023 r.

Powód trudnej sytuacji życiowej klientów	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	42	116
Bezdomność	1	2
Potrzeba ochrony macierzyństwa	12	74
w tym: potrzeba ochrony wielodzietności:	8	59
Bezrobocie	14	25
Niepełnosprawność	27	74
Długotrwała lub ciężka choroba	14	28
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	17	73
w tym: rodziny niepełne	6	17
rodziny wielodzietne	3	23
Przemoc	1	3
Alkoholizm	9	20
Zdarzenie losowe	1	3

Formy pomocy udzielane mieszkańcom Gminy Nowinka w 2023 roku oraz wydatki na zadania z zakresu pomocy społecznej

Forma pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota wypłaconych świadczeń w zł
Zasilek stały	8	84	48 504,05 zł.
Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające zasilek stały	8	84	4 365,40 zł.
Zasilek okresowy - ogółem	31	237	71 733,24 zł.
Oplaty za DPS *	6	54	180 300,00 zł.
Specjalistyczne Usługi Opiekuńcze	3	31	30 254,90 zł.
Zasiłki Celowe na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiolową	1	1	6 000,00 zł.
Schronienie	0	0	0,00 zł.
Posilek	44	3636	46 160,00 zł.
w tym dla dzieci	42	3324	41 255,00 zł.
Usługi opiekuńcze	4	22	24 640,00 zł.
Zasilek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	1	1	6 000,00 zł.
Inne zasiłki celowe ogółem	83	46 rodzin	96 500,00 zł
w tym specjalne zasiłki celowe	9	15	7 176,00 zł

*środki własne Gminy

W roku 2023 wydatki Gminy Nowinka na zadania z zakresu pomocy społecznej dotyczyły wypłat zasiłków określonych w ustawie o pomocy społecznej, opłat za pobyt w domach pomocy społecznej czy też kosztów organizacji usług opiekuńczych.

Kryteria dochodowe uprawniające do przyznania świadczeń z pomocy społecznej w 2023 r. wynosiły:

- dla osoby samotnie gospodarującej – 776,00 zł,
- dla osoby w rodzinie – 600,00 zł.

Zasilek stały

Pomoc w postaci zasiłku stałego realizowana jest w ramach zadań własnych gminy. Zasiłek stały przyznawany jest osobom niezdolnym do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, pozostającym w ubóstwie, nieposiadającym prawa do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. To obowiązkowe świadczenie przysługuje osobie niepełnosprawnej, która posiada co najmniej umiarkowany stopień niepełnosprawności, a także nie posiada uprawnień do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Dodatkowym warunkiem jest wysokość posiadanego dochodu, która ma wpływ na kwotę przyznanego świadczenia. Za osoby mające ustalone prawo do zasiłku stałego i nie posiadające innego tytułu do ubezpieczenia zdrowotnego, ośrodek opłacał składki na ubezpieczenie zdrowotne, które stanowiły podstawę korzystania ze świadczeń zdrowotnych z NFZ.

Zasilek stały 2023 r.

Forma pomocy	Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń zł	Składki na ubezpieczenie zdrowotne	Kwota
Zasilek stały ogółem	8	84	48 504,05 zł.		
w tym : osoby samotnie gospodarujące	6	60	40 061,33 zł.	8	4 365,40 zł.
Osoby w rodzinie	2	24	8 442,72 zł.		

Zasilek okresowy

Świadczenie adresowane jest do osób samotnie gospodarujących lub rodzin, jeżeli ich dochód jest niższy od kryterium ustawowego ustalonego na podstawie art. 8 ustawy o pomocy społecznej. Przyznawane jest w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Minimalna wysokość zasiłku okresowego wynosi 50% różnicy pomiędzy kryterium dochodowym, a dochodem osoby lub rodziny.

Zasiłek okresowy 2023 r.

Forma pomocy	Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki okresowe - ogółem	31	237	71 733,24 zł.	31	80
w tym przyznane z powodu: bezrobocia	10	93	23 848,16 zł.	10	18
długotrwałej choroby	8	35	11 017,79 zł.	8	17
niepełnosprawności	9	90	16 126,86 zł.	9	21
innego niż wymienione w wierszach powyżej	4	19	20 740,43 zł.	4	24

Zasiłek celowy

Ważnym instrumentem finansowego wsparcia rodzin w roku 2023 był zasiłek celowy oraz specjalny zasiłek celowy.

Zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy jest świadczeniem fakultatywnym przyznawanym na zaspokojenie niezbędnej potrzeby życiowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków, leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu a także kosztów pogrzebu. W roku 2023 z pomocy w formie zasiłku celowego oraz specjalnego zasiłku celowego skorzystało ogółem 46 rodzin. Kwota wydatkowana to 96 500,00 zł. Ponadto w 2023 r. przyznano zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzeń losowych dla 1 rodziny w kwocie 6 000,00 zł.

Domy Pomocy Społecznej

W okresie od 01.01.2023 r. do 31.12.2023 r. wydatki na DPS wyniosły 180 299,86 zł. Domy pomocy społecznej, w których przebywają mieszkańcy gminy:

1. Dom Pomocy Społecznej „Jawor” w Markowskich – 1 osoba – 47 742,54 zł.
2. Dom Pomocy Społecznej „Jaśki” w Olecku Kolonia - 1 osoba – 17 894,60 zł.
3. Dom Pomocy Społecznej w Suszu – 1 osoba – 34 435,64 zł.
4. Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi w Sejnach – 2 osoby – 78 209,71 zł.

5. Dom Pomocy Społecznej „Kalina” w Suwałkach – 1 osoba – 2 017,37 zł.

Osoby bezdomne. Schronienie.

Na terenie Gminy Nowinka w 2023 r. nie przebywały osoby bezdomne. Jedna osoba bezdomna mająca ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały w Gminie Nowinka przebywała wraz z dzieckiem w Ełku. Gmina refundowała koszty pobytu w Domu Samotnej Matki im. bł. Marianny Biernackiej w Ełku. Łączne koszty poniesione przez gminę to 25 605,00 zł.

Usługi opiekuńcze

W roku 2023 usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania beneficjentów objęto 3 osoby. Usługi opiekuńcze jako zadanie własne gminy skierowane zostały do osób, które z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności wymagały pomocy innych osób, a były jej pozbawione. W Gminie Nowinka usługi opiekuńcze realizowały 3 opiekunki zatrudnione w ośrodku na umowę zlecenie. Łączna kwota świadczeń wyniosła 23 521,58 zł.

Program rządowy „Posilek w szkole i w domu”

W 2023 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach Programu Rządowego „Posilek w szkole i w domu” przyznał 3 636 świadczeń. Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia wyniosła 86. Łączny koszt Programu w 2023 r. wyniósł 133 112,21 zł (w tym dotacja budżetu państwa - 105 652,21,00 zł, środki własne 27 460,00 zł). Środki finansowe na realizację w/w zadania pochodziły z dotacji celowej z budżetu państwa w wysokości 80% oraz budżetu gminy w wysokości 20% ogólnej wartości zadania.

Uczniowie korzystający z posiłków w ramach programu „Posilek w szkole i w domu” realizowanego w okresie od 01.01.2023 r. do 31.12.2023 r.

L.p.	Szkoła - miejscowość	Liczba dzieci
1.	Szkoła Podstawowa w Nowince	- w pierwszym półroczu - 37 - w drugim półroczu – 28 + 3 dzieci z wniosku dyrektora szkoły
2.	Szkoła Filialna w Olszance	- w pierwszym półroczu - 6 - w drugim półroczu - 4
3.	Szkoła Filialna w Monkiniach	- w pierwszym półroczu - 1 - w drugim półroczu - 0

Z posiłków w 2023 r. łącznie skorzystało 47 dzieci (w tym 44 dzieci korzystających z posiłków przyznanych decyzją GOPS oraz 3 dzieci korzystających z posiłków z wniosku Dyrektora SP w Nowince) oraz 2 osoby dorosłe.

V. INNE DZIAŁANIA PODEJMOWANE W RAMACH DZIAŁALNOŚCI OŚRODKA

Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 Podprogram 2021

Kolejnym instrumentem wdrożonym przez Ośrodek do walki z ubóstwem jest pozyskiwanie i wydawanie żywności osobom i rodzinom dotkniętym ubóstwem. Pozyskiwanie żywności odbywa się na zasadach współpracy między Bankiem Żywności, a Kołem Gospodyń Wiejskich Nowinka.

Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa zakłada wsparcie osób najbardziej potrzebujących, które znajdują się w trudnej sytuacji i spełniają kryterium dochodowe.

Kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej wynosiło w 2023 r. 1 823,60 zł, zaś kryterium dochodowe dla osoby w rodzinie wynosiło 1 410,00 zł. Do dochodu wliczane jest między innymi: wynagrodzenie za pracę, dochód z działalności gospodarczej, dochód z gospodarstwa rolnego (w 2023 r. dochód z jednego hektara przeliczeniowego wynosił 345,00 zł), renty, emerytury, zasiłki z Powiatowego Urzędu Pracy, zasiłki macierzyńskie, zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne, świadczenie pielęgnacyjne, świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, zasiłki chorobowe oraz stypendia. Ustawa o pomocy społecznej określa przesłanki do przyznania pomocy żywnościowej w artyku 7, który mówi, że pomocy udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, bezrobocia, bezdomności, sieroctwa, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców ze statusem uchodźców, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej oraz klęski żywiołowej lub ekologicznej. Lista powodów przyznania pomocy nie jest zamknięta, a każda prośba o pomoc jest rozpatrywana indywidualnie. Kryteria muszą być spełnione łącznie, co oznacza, że osoba w trudnej sytuacji życiowej, która przekroczy kryterium dochodowe nie otrzyma pomocy żywnościowej.

W roku 2023 w ramach programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 najbardziej potrzebującym wydano z magazynu łącznie 6 797,80 kg artykułów spożywczych na łączną wartość 44 037,04 zł. Wydano również dodatkowe produkty o wadze 429,60 kg i wartości 20483,97 zł. Z pomocy żywnościowej skorzystało 179 rodzin (456 osób w rodzinach).

Program asystent rodziny na rok 2023

W 2023 r. Uchwałą nr 219 Rady Ministrów ustanowiony został rządowy program wspierania rodziny „Asystent rodziny w 2023 r.”. Celem Programu była pomoc w realizacji zadań wykonywanych przez asystentów rodziny, w tym również realizacji przez asystenta rodziny wsparcia, o którym mowa w art. 8 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, co czyni asystenta rodziny ważnym ogniwem w systemie wsparcia rodzin. Program zakładał dofinansowanie do:

- dodatku do wynagrodzenia w wysokości 2 000,00 zł w formie jednorazowej lub podzielnej na kilka części. W przypadku Gminy Nowinka dodatek stanowił kwotę proporcjonalnie wyliczoną do wymiaru etatu, tj. kwotę 500,00 zł jednorazowo, oraz

- kosztu zatrudnienia asystenta rodziny poniesione za okres listopad i grudzień 2023 r. – w wysokości nieprzekraczającej 80% wynagrodzenia wraz z pochodnymi do wynagrodzenia.

W przypadku Gminy Nowinka kwota dofinansowania wyniosła 2 142,00 zł

Działania asystenta rodziny polegają między innymi na opracowaniu wspólnie z osobami zainteresowanymi katalogu możliwych do uzyskania form wsparcia oraz występowaniu w ich imieniu, w celu skorzystania przez nie z należnej im pomocy.

Wsparcie obejmuje także zapewnienie rodzinom dostępu, w szczególnych sytuacjach, do poradnictwa w zakresie rozwiązań wspierających rodzinę. Poradnictwo dotyczy realizacji indywidualnych potrzeb rodziny. Rodzina, w ramach współpracy z asystentem rodziny, może skorzystać ze wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej (w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych), a także poradnictwa w zakresie przezwyciężania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

Na terenie Gminy Nowinka opieką asystenta objętych było 4 rodziny, w tym 21 dzieci. Wszystkie rodziny miały trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Ponadto powodami trudnej sytuacji życiowej rodzin wspieranych pomocą asystenta było: ubóstwo, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezrobocie, alkoholizm, przemoc w rodzinie.

Profilaktyczne szczepienia przeciw grypie dla osób mających ukończone 50 lat, będących mieszkańcami Gminy Nowinka

W Gminie Nowinka zrealizowano kolejną edycję programu bezpłatnych szczepień dla 38 mieszkańców gminy w wieku od 50 do 64 lat na łączną kwotę 3 040,00 zł. Szczepienia przeciw grypie w Gminie Nowinka cieszą się dużym zainteresowaniem.

Grypa jest ostrą, zakaźną chorobą układu oddechowego wywołaną zakażeniem wirusem grypy, przenosi się pomiędzy ludźmi (np. podczas kichania), a największa ilość zachorowań występuje podczas sezonowych epidemii, powodując ostre objawy uniemożliwiające prawidłową egzystencję zwłaszcza osobom z grupy szczególnego ryzyka, dlatego też, mimo trudności w dostępie do szczepionek, prowadzimy na terenie gminy możliwość skorzystania z darmowych szczepień.

Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2023

Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2023, miał na celu zapewnienie dostępności do usług asystencji osobistej, tj. wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób niepełnosprawnych.

Celem rozpowszechnienia usług asystencji osobistej było zwiększenie szans osób niepełnosprawnych na prowadzenie bardziej niezależnego/samodzielnego i aktywnego życia. Tak więc, nadrzędnym celem usług asystencji osobistej było dążenie do poprawy funkcjonowania osoby niepełnosprawnej w jej środowisku, zwiększenia możliwości zaspokajania jej potrzeb oraz włączenia jej w życie społeczne.

Adresatami Programu były osoby niepełnosprawne posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności w tym osoby posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną.

Usługi asystencji osobistej polegały w szczególności na pomocy asystenta w wykonywaniu przez uczestnika czynności dnia codziennego, wyjściu, powrocie lub dojazdach z uczestnikiem w wybrane przez uczestnika miejsca, załatwianiu przez uczestnika spraw urzędowych, korzystaniu przez uczestnika z dóbr kultury (np. muzeum, teatr, kino, galeria sztuki, wystawa);

Limity godzin usług asystencji osobistej finansowanych ze środków Funduszu przypadających na jedną osobę z niepełnosprawnością biorącą udział w Programie na terenie Gminy Nowinka w 2023 roku wynosiły:

- 1) 840 godzin rocznie dla osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną;
- 2) 720 godzin rocznie dla osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności;

W Gminie Nowinka Program zapewnił usługi asystencji osobistej 2 osobom z orzeczeniem o stopniu znacznym z niepełnosprawnością sprzężoną oraz 2 osobom z orzeczeniem o stopniu znacznym. Program cieszył się dużym uznaniem wśród jego uczestników jak i ich rodzin. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowince otrzymał środki

w wysokości 87 913,00 zł. co stanowiło 100 % udziału dotacji w całkowitych kosztach realizacji zadania. Łączna kwota środków Funduszu Solidarnościowego wykorzystana na realizację Programu wyniosła 82 763,13 zł.

Korpus Wsparcia Seniorów

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowince przystąpił do programu "**Korpus Wsparcia Seniorów**" na rok 2023 ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Moduł II programu do którego przystąpiliśmy ma na celu poprawę bezpieczeństwa oraz możliwość samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych, przez zwiększanie dostępu do tzw. "**opieki na odległość**", poprzez udostępnienie seniorom opasek bezpieczeństwa oraz opłacenie abonamentu za całodobową opiekę na odległość.

Opaski Bezpieczeństwa wyposażone zostały min. w następujące funkcje:

- przycisk bezpieczeństwa – sygnał SOS,
- detektor upadku,
- czujnik zdjęcia opaski,
- lokalizator GPS,
- funkcje umożliwiające komunikowanie się z centrum obsługi i opiekunami,
- funkcje monitorujące podstawowe czynności życiowe (puls i saturacja).

Opaska bezpieczeństwa jest połączona z całodobowym Centrum monitoringu.

Usługa "opieki na odległość" realizowana w 2023 r. w ramach tego programu, była **bezpłatna** dla mieszkańców Gminy Nowinka. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowince otrzymał środki w wysokości 4 116,00 zł. co stanowiło 46 procentowy udział dotacji w całkowitych kosztach realizacji zadania. Powyższa kwota została przeznaczona na opłacenie abonamentu za całodobową opiekę na odległość.

Dodatek mieszkaniowy i dodatek energetyczny

Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym rodzinom, a jego celem jest dofinansowanie wydatków mieszkaniowych ponoszonych przez osoby i rodziny w związku z zajmowanym lokalem mieszkalnym.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowince na podstawie przepisów Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych oraz ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r.

Prawo energetyczne w 2023 r. przyznał 9 dodatków mieszkaniowych, dla 5 gospodarstw domowych na kwotę 16 387,84 zł.

Program „Czyste powietrze”

Program „Czyste Powietrze” to pierwszy ogólnopolski program dopłat do wymiany starych pieców oraz docieplenia domów jednorodzinnych. Celem Programu jest walka ze smogiem. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowince rozpatruje wnioski ustalając dochody osób i rodzin oraz wydaje zaświadczenia o wysokości dochodu osobom ubiegającym się o dofinansowanie z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach realizacji programu „Czyste powietrze”. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowince w roku 2023 wydał 44 zaświadczenia.

Pomoc materialna dla uczniów

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowince na podstawie przepisów ustawy o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. przyjmuje wnioski i wydaje decyzje w sprawie pomocy socjalnej na rzecz uczniów z rodzin spełniających kryterium dochodowe określone w ustawie o pomocy społecznej (w 2023 r. kryterium wynosiło 600,00 zł na osobę w rodzinie) i borykających się z innymi problemami wymienionymi w art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

Ze stypendium szkolnego w okresie od stycznia do grudnia 2023 r. skorzystało **24** uczniów na łączną kwotę **37 122,00 zł**, w tym udział środków własnych w kwocie 3 758,00 zł oraz z dotacji budżetu państwa 33 364,00 zł.

Ilość przyznanych stypendiów **42** (od stycznia 2023 do czerwca 2023 – 22; od września 2023 do grudnia 2023 – 20).

Dodatek węglowy

Ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. wprowadzono dodatek węglowy – jednorazowe świadczenie w wysokości 3000 zł dla osób ogrzewających swoje domy węglem lub paliwem węglowodnym.

Dodatek przysługiwał osobie w gospodarstwie domowym w przypadku, gdy były spełnione łącznie dwa warunki:

- głównym źródłem ogrzewania gospodarstwa domowego jest kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia, kuchnia węglowa lub piec kaflowy na paliwo stałe, zasilane paliwami stałymi (przez paliwo stałe rozumie się: węgiel kamienny, brykiet lub pellet zawierające co najmniej 85% węgla kamiennego),

- główne źródło ogrzewania zostało wpisane lub zgłoszone do centralnej ewidencji emisyjności budynków, o której mowa w art. 27a ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków.

W roku 2023 ze środków pochodzących z dotacji wydatkowano na wypłatę dodatku węglowego kwotę 12 238,95 zł

Dodatek dla gospodarstw domowych z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła

15 września 2022 r. wprowadzono ustawę o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw, która umożliwia przyznanie dodatku dla gospodarstw domowych ogrzewających domy innymi rodzajami paliw. Dopłaty były zróżnicowane, w zależności od stosowanego paliwa:

- 1) 3000 złotych – w przypadku gdy głównym źródłem ciepła jest kocioł na paliwo stałe zasilany pelletem drzewnym lub innym rodzajem biomasy, z wyłączeniem drewna kawałkowego;
- 2) 1000 złotych – w przypadku gdy głównym źródłem ciepła jest kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia albo piec kaflowy, zasilane drewnem kawałkowym;
- 3) 500 złotych – w przypadku gdy głównym źródłem ciepła jest kocioł gazowy zasilany skroplonym gazem LPG;
- 4) 2000 złotych – w przypadku gdy głównym źródłem ciepła jest kocioł olejowy.

W roku 2023 ze środków pochodzących z dotacji wydatkowano na wypłatę dodatku dla gospodarstw domowych c tytułu wykorzystania niektórych źródeł ciepła kwotę 6 116,00 zł

Dodatek elektryczny

7 października 2022 r. wprowadzono ustawę o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej

Umożliwiła ona otrzymanie dopłat w wysokości :

- a) 1000 zł lub
- b) 1500 zł (jeżeli zużycie prądu w roku 2021 przekroczyło 5 MWh).

Dodatek przysługiwał na:

- pompę ciepła,
- ogrzewanie elektryczne/bojler elektryczny.

Dodatek elektryczny nie przysługiwał:

- gospodarstwom domowym zamieszkującym pod adresem zamieszkania, w którym jest wykorzystywana **energia elektryczna pochodząca z mikroinstalacji**;
- gospodarstwom domowym, objętym pozytywnie rozpatrzonym wnioskiem o wypłatę dodatku węglowego;
- gospodarstwom domowym, objętym pozytywnie rozpatrzonym wnioskiem o wypłatę dodatku dla gospodarstw domowych z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła;
- gospodarstwom domowym, które nie korzystały i nie korzystają z paliwa stałego zakupionego po cenie i od przedsiębiorcy, który sprzedawał paliwo stałe dla gospodarstw domowych prowadzonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, po cenie nie wyższej niż 996,60 zł brutto za tonę.

W roku 2023 ze środków pochodzących z dotacji wydatkowano na wypłatę dodatku elektrycznego kwotę 12 240,00 zł

Zakup preferencyjny paliwa stałego

Dnia 27 października 2022 r. wprowadzono ustawę o zakupie preferencyjnym paliwa stałego dla gospodarstw domowych – dającą uprawnionym mieszkańcom możliwość zakupu paliwa stałego w cenie nie wyższej niż 2 000,00 zł za tonę (ekogroszek/orzech).

W roku 2023 poprzez przyjęte wnioski, mieszkańcy Gminy Nowinka dokonali zakupu paliwa stałego w niższej cenie, o łącznej gramaturze 226 ton i 260 kg.

VI. REALIZACJA ZADANIA Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

Asystent rodziny

W 2023 r. Uchwałą nr 219 Rady Ministrów ustanowiony został rządowy program wspierania rodziny „Asystent rodziny w 2023 r.”. Celem Programu była pomoc w realizacji zadań wykonywanych przez asystentów rodziny, w tym również realizacji przez asystenta rodziny wsparcia, o którym mowa w art. 8 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, co czyni asystenta rodziny ważnym ogniwem w systemie wsparcia rodzin. Program zakładał dofinansowanie do:

- dodatku do wynagrodzenia w wysokości 2 000,00 zł w formie jednorazowej lub podzielonej na kilka części. W przypadku Gminy Nowinka dodatek stanowił kwotę proporcjonalnie wyliczoną do wymiaru etatu, tj. kwotę 500,00 zł jednorazowo, oraz

- kosztu zatrudnienia asystenta rodziny poniesione za okres listopad i grudzień 2023 r. – w wysokości nieprzekraczającej 80% wynagrodzenia wraz z pochodnymi do wynagrodzenia. W przypadku Gminy Nowinka całkowita kwota dofinansowania wyniosła 2 642,00 zł. Ze środków własnych gminy na asystenta rodziny poniesiono wydatki w kwocie 14 783,00 zł.

Działania asystenta rodziny polegają między innymi na opracowaniu wspólnie z osobami zainteresowanymi katalogu możliwych do uzyskania form wsparcia oraz występowaniu w ich imieniu, w celu skorzystania przez nie z należnej im pomocy.

Działania asystenta rodziny polegają między innymi na opracowaniu wspólnie z osobami zainteresowanymi katalogu możliwych do uzyskania form wsparcia oraz występowaniu w ich imieniu, w celu skorzystania przez nie z należnej im pomocy.

Wsparcie obejmuje także zapewnienie rodzinom dostępu, w szczególnych sytuacjach, do poradnictwa w zakresie rozwiązań wspierających rodzinę. Poradnictwo dotyczy realizacji indywidualnych potrzeb rodziny. Rodzina, w ramach współpracy z asystentem rodziny, może skorzystać ze wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej (w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych), a także poradnictwa w zakresie przezwycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

Na terenie Gminy Nowinka opieką asystenta objętych było 4 rodziny, w tym 21 dzieci. Wszystkie rodziny miały trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Ponadto powodami trudnej sytuacji życiowej rodzin wspieranych pomocą asystenta było: ubóstwo, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezrobocie, alkoholizm, przemoc w rodzinie.

Rodziny zastępcze

Zgodnie z art. 191 ust. 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r., poz. 1426 ze zm.) w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, gmina właściwa ze względu na zamieszkanie dziecka, ponosi odpłatność za jego pobyt w wysokości: w pierwszym roku - 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka, w drugim roku pobytu - 30%, w trzecim i następnych - 50%. Zgodnie z zapisami ustawy, tut. Ośrodek pokrywał częściowe koszty pobytu dzieci w ww. formach opieki zastępczej, w wysokości 50% kosztu pobytu oraz 30 % kosztu pobytu.

W roku 2023 w pieczy zastępczej z terenu Gminy Nowinka umieszczonych było 6 dzieci. Na ten cel wydatkowano łącznie 111 146,86 zł. Zadanie to w całości finansowane jest ze środków własnych gminy.

VII. REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

Zespół Interdyscyplinarny Gminy Nowinka działa na podstawie Uchwały nr V/19/15 Rady Gminy Nowinka z dnia 27 marca 2015 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Nowince oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania, Zarządzenia Nr 15/19 Wójta Gminy Nowinka z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie powołania członków zespołu oraz Zarządzeń zmieniających skład członków zespołu interdyscyplinarnego. Obowiązek utworzenia Zespołu Interdyscyplinarnego, jako zadania własnego gminy, wynika z Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 ze zm.). Zgodnie z § 7 pkt 7 Uchwały Nr V/19/15 Rady Gminy Nowinka z dnia 27 marca 2015 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Nowince oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania, Zespół sporządza roczne sprawozdanie ze swojej działalności i przedkłada je Wójtowi Gminy Nowinka w terminie do 31 marca roku następnego. Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego działają na podstawie wyżej wymienionej uchwały, Zarządzeń Wójta Gminy Nowinka oraz porozumień zawartych między Wójtem Gminy Nowinka, a podmiotami, których przedstawiciele wchodzi w skład Zespołu. Obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowince. Zespół Interdyscyplinarny Gminy Nowinka to grupa 10 osób z różnych instytucji, łączących swoją wiedzę, umiejętności oraz możliwości wynikające z instytucji, którą reprezentują, podejmująca współpracę i skoordynowane działania mające na celu niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałania zjawisku przemocy na terenie Gminy Nowinka. W 2023 r. skład Zespołu wchodził przedstawiciele: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowince, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowince, Komendy Powiatowej Policji w Augustowie, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w Augustowie, Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Nowince, organizacji pozarządowej Stowarzyszenie „Wspólnota Puszczy” w Nowince, Szkoły Podstawowej w Nowince (wraz z filiami) - w tym pedagoga szkolnego.

Zespół Interdyscyplinarny zgodnie z zapisem art. 9b ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej realizuje działania określone w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej.

Zadaniem zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- 2) podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- 3) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- 4) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 5) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

W 2023 r. na terenie Gminy Nowinka zostało założonych łącznie 10 Niebieskich Kart–A. Obrazuje to tabela nr 1.

Interwencje podejmowane w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Lp.	Podmiot wszczynający procedurę NK (wypełniający formularz NK-A)	Liczba założonych NK-A w 2023 r.
1	Pomoc społeczna	5
2	Policja	4
3	GKRPA	0
4	Oświata	1
5	Ochrona zdrowia	0
OGÓŁEM		10

W 2023 roku odbyło się 6 posiedzeń Zespołu.

Działaniami zostało objętych 11 rodzin. Problemy z jakimi borykały się rodziny to przede wszystkim przemoc oraz nadużywanie alkoholu.

Posiedzenia poświęcane były szczegółowej analizie zjawiska przemocy w rodzinach, w których wszczęta została procedura „Niebieskie Karty” oraz wspólnemu wypracowaniu działań poszczególnych służb w celu skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinach. Poświęcano czas na zaplanowanie działań profilaktycznych, diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie oraz rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.

W celu rozwiązania problemów związanych w występowaniem przemocy w rodzinach w indywidualnych przypadkach odbyło się 16 posiedzeń grup roboczych.

Wszystkie rodziny, w których istnieje podejrzenie, że występuje przemoc są objęte pomocą pracowników socjalnych i dzielnicowego, którzy składają regularne wizyty w środowisku. Pracownicy przekazują informacje o działaniach, jakie osoby doznające przemocy i sprawcy przemocy powinni podjąć, aby sytuacja rodziny uległa zmianie: motywują do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych, przeprowadzają rozmowy na temat skutków nadużywania alkoholu, wpływu alkoholu na zachowanie osób stosujących przemoc oraz możliwości leczenia nałogu. Udzielają rodzicom kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, w tym o możliwości wsparcia przez asystenta rodziny lub podnoszenia swoich kompetencji rodzicielskich i wychowawczych poprzez uczestnictwo w szkołach dla rodziców. Informują również o formach pomocy dzieciom, świadczonej przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Pracownicy socjalni inicjują działania w stosunku do osób stosujących przemoc, kierują wnioski do prokuratury w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa lub do GKRPA w przypadku uzależnienia od alkoholu. Monitorują i polepszają system przepływu informacji pomiędzy instytucjami i służbami. Dzielnicowy sprawdza przede wszystkim bezpieczeństwo osoby doznającej przemocy.

Lokalny Zespół Interdyscyplinarny upowszechniał ulotki Narodowego Programu Zdrowia i Polskiego Towarzystwa Psychologicznego („Przemoc w rodzinie - sytuacja osób doznających przemocy w rodzinie”, „Jak radzić sobie z przemocą? – Porady psychologiczne dla osób doznających przemocy”, „Procedura „Niebieskie Karty” – podstawowe informacje”, „Nadużywanie alkoholu a problem przemocy domowej”, „Przemoc w rodzinie z problemem alkoholowym”, „Wpływ doświadczeń z dzieciństwa w rodzinie z problemem alkoholowym na funkcjonowanie osoby w życiu dorosłym”, „Wpływ uzależnienia na życie rodzinne, diagnoza problemu i formy pomocy”, „Wpływ kontaktów z osobą uzależnioną na funkcjonowanie rodziny”), natomiast GOPS w Nowince upowszechniał utworzone przez siebie ulotki („STOP przemocy”, „Informacje o prowadzeniu poradnictwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie”, „Kampania Biała Wstążka”). Ulotka zawiera dane kontaktowe do instytucji działających na terenie Gminy Nowinka oraz gmin ościennych, w których osoby dotknięte przemocą domową mogą uzyskać pomoc. Rozpowszechnianie ulotek odbywa się poprzez rozdawanie ich podczas wizyt pracowników socjalnych u rodzin w środowisku. Ulotki dostępne są również na stanowisku przy siedzibie GOPS w Nowince.

Na stronie internetowej www.gops.gminanowinka.pl widnieje zakładka STOP Przemocy domowej, gdzie osoby zainteresowane mogą znaleźć podstawowe informacje o instytucjach udzielających pomocy. Zamieszczono tam też bazę wsparcia dla osób doznających

przemocy w rodzinie oraz materiały dotyczące stworzenia planu awaryjnego dla osób doznających przemocy.

Ponadto promowano Kampanię Białej Wstążki i Tydzień Pomocy Ofiarom Przestępstw poprzez wywieszenie plakatów na tablicy informacyjnej.

Rodziny przeżywające trudności wychowawcze i związane z przemocą są objęte wsparciem asystenta rodziny. W 2023 roku asystent pracował z czterema rodzinami. Informował ich o możliwości podniesienia kompetencji wychowawczych poprzez uczestnictwo w szkole dla rodziców prowadzonej przy MOPS w Augustowie i w PCPR w Suwałkach.

W Gminie Nowinka jest zatrudniony psycholog, specjalista psychoterapii uzależnień i radca prawny. W Szkole Podstawowej w Nowince i jej filiach porad pedagogicznych udziela pedagog. W NZOZ w Nowince osobom uzależnionym są udzielane porady medyczne, a w razie potrzeby wystawiane są niezbędne skierowania. Pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowince udzielają poradnictwa w sprawach socjalnych. Mieszkańcy mogą korzystać z bezpłatnego poradnictwa prawnego. Specjaliści są dostępni bezpłatnie dla wszystkich mieszkańców gminy.

W 2023 r. ogółem zakończono 11 Niebieskich Kart. Tabela nr 2 obrazuje przyczyny zakończenia procedur.

Tab.2

Liczba procedur zakończonych (bez względu na datę wszczęcia)	zakończone w 2023 r.	
	ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań
	11	0

Z przebiegu spotkań grup roboczych wynika, że interdyscyplinarność ma wiele zalet – szybki i pełny przepływ informacji między instytucjami, możliwość podjęcia działań zaplanowanych i skoordynowanych, nie powielających się i wykluczających się wzajemnie. Główną ideą zespołów interdyscyplinarnych jest stworzenie wspólnej płaszczyzny pracy dla pracowników różnych instytucji zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie. Pomoc ta, by była efektywna i skuteczna, wymaga zintegrowanych działań specjalistów. Dlatego też utworzenie Zespołu Interdyscyplinarnego jest najlepszą odpowiedzią na przypadki przemocy domowej. Żaden profesjonalista ani instytucja nie są w stanie kompleksowo zareagować na takie sytuacje.

Punkt konsultacyjny ds. uzależnień, wsparcia psychologicznego i prawnego

W 2023 roku w ramach działalności Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego ds. uzależnień, prowadzone były konsultacje przez specjalistę psychoterapii uzależnień, który w trzeci czwartek miesiąca w godz. 14.00–18.00 przyjmował osoby potrzebujące porad i wsparcia. Konsultacje odbywały się w Gminnym Ośrodku Kultury w Nowince.

Ponadto w Gminie Nowinka istnieje możliwość otrzymania bezpłatnego wsparcia psychologicznego i porady prawnej. Specjaliści ci dostępni są dla wszystkich mieszkańców gminy.

VIII. KARTA DUŻEJ RODZINY

W związku z realizacją ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny, w okresie od stycznia do grudnia 2023 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowince przyjął 45 wniosków co skutkowało wydaniem 96 kart dla rodzin z terenu Gminy Nowinka, które wychowują lub wychowywali co najmniej 3 dzieci. Ogółem w Gminie Nowinka od 2015 r. wydano 629 kart.

IX. ŚWIADCZENIA RODZINNE

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowince od maja 2004 r. realizuje zadanie zlecone Gminie z zakresu administracji rządowej w zakresie świadczeń rodzinnych. Realizacja w/w zadania odbywa się na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2023 r., poz. 390 ze zm.).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowince na realizację kolejnego zadania zleconego Gminie z zakresu administracji rządowej w zakresie świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego wydatkował kwotę w wysokości 2 655 490,92 zł. Środki te pochodzą z dotacji.

Liczba wnioskodawców pobierających świadczenia rodzinne – 253.

Dodatki do zasiłków rodzinnych

L.p.	Tytuł świadczenia	Liczba św.	Kwota św. wypłaconych w zł
1	z tytułu urodzenia dziecka	3	3000,00 zł.*
2	opieka nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	40	15 651,70 zł.*

3	z tytułu samotnego wychowywania dziecka	56	9 652,71 zł. *
4	z tytułu wychowywania w rodzinie wielodzietnej	521	48 212,78 zł. *
5	z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego		
	do 5 roku życia	12	1 080,00 zł.
	powyżej 5 roku życia	125	13 588,22 zł. *
6	z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	127	12 385,97 zł.*
7	z tytułu podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania, w związku z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła	24	2 712,00 zł. *
8	z tytułu podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania, w związku z dojazdami do miejscowości, w której znajduje się szkoła	402	26 621,37 zł. *

* Wydatki na świadczenia rodzinne finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa oraz liczba świadczeń w zakresie świadczeń ustalonych również na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy o świadczeniach rodzinnych (złotówka za złotówkę)

ZADANIA ZLECONE - ŚWIADCZENIA OPIEKUŃCZE

L.p.	Tytuł świadczenia	Liczba świadczeń	Składki od świadczeń		Kwota świadczeń
			zdrowotna	emeryt.-rent.	
1	zasiłki pielęgnacyjne	645	0	0	139 216,48
2	świadczenia pielęgnacyjne	661	62 114,90	241 344,29	1 622 325,90
3	specjalny zasiłek opiekuńczy	0	0	0	0
4.	zasiłek dla opiekuna	0	0	0	0

POZOSTAŁE ZADANIA ZLECONE

- z tytułu jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. „becikowe”) - 11 – 11 000 zł;

- z tytułu świadczeń rodzicielskich – 73 – 61 759,42 zł;
- z tytułu funduszu alimentacyjnego – 222 – 76 395,39 zł;
- stypendium socjalne – 42 – 37 122,00 zł;
- dodatek węglowy – 4 – 12 238,95 zł;
- dodatek ciepłowniczy – 5 – 6 120,00 zł;
- dodatek energetyczny – 10 - 12 240,00 zł

X. FUNDUSZ ALIMENTACYJNY

Rozdział drugi niniejszej ustawy z dnia 7 września 2007 o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2023 r. poz. 1993 ze zm.) nałożył na organ właściwy dłużnika i organ właściwy wierzyciela obowiązek podejmowania działań zmierzających do wyegzekwowania od dłużników alimentacyjnych wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 r. ośrodek pomocy społecznej na skutek podjętych działań wobec dłużników funduszu alimentacyjnego odzyskał łącznie 64 475,28 zł.

Zwroty od dłużników alimentacyjnych 2023 r.

Zwroty od dłużników alimentacyjnych pomniejszające zadłużenie funduszu alimentacyjnego wyegzekwowane w okresie od 01-01-2023 do 31-12-2023		
BUDŻET PAŃSTWA	ODSETKI	GMINA WIERZYCIELA
17 260,82	35 707,24 zł	11 507,22
64 475,28 zł		

Stan należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego i zaliczki alimentacyjnej na dzień 31-12-2023.

Stan należności wynikających z wypłaty funduszu alimentacyjnego za okres od 01-10-2008 do 31-12-2023 [stan na 31-12-2023]	
NALEŻNOŚĆ	ODSETKI
909 910,65 zł	363 891,14 zł
1 273 801,79 zł	

Stan należności wynikających z wypłaty zaliczki alimentacyjnej do 30-09-2008 [stan na 31-12-2023]
NALEŻNOŚĆ
26 260,50

Struktura dłużników alimentacyjnych w Gminie Nowinka oraz podejmowane działania zgodnie z ustawą z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w 2023 r.:

Liczba dłużników - ogółem	55
Gmina Nowinka - jako organ właściwy dłużnika alimentacyjnego i jako organ właściwy wierzyciela	6
Gmina Nowinka - jako organ właściwy wierzyciela - inna gmina organ właściwy dłużnika`	19
Gmina Nowinka jako organ właściwy dłużnika - inna gmina organ właściwy wierzyciela	30

1. Wysłano 7 wezwań w celu przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego i odebrania oświadczenia majątkowego. W znacznej większości wezwania zostały doręczone w sposób zastępczy zgodnie z art. 41 i art. 44 kodeksu postępowania administracyjnego.
2. Skierowano 8 wniosków do komorników sądowych o przyłączenie się do postępowania egzekucyjnego.
3. Wysłano informacje o wysokości zobowiązań do 9 dłużników alimentacyjnych.
4. Wysłano 5 wniosków do innych gmin właściwych ze względu na zamieszkanie dłużnika o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego.
5. Do 5 Biur Informacji Gospodarczej przekazano dane dotyczące 26 dłużników, odnośnie stanu zadłużenia alimentacyjnego, zmiany tego zadłużenia lub jego ustania, dane te są aktualizowane na bieżąco.

XI. PODSUMOWANIE: POTRZEBY W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ

Wydatki na pomoc społeczną w gminie Nowinka zwiększają się z każdym rokiem. Pomimo wprowadzania nowych rozwiązań, takich jak pisanie projektów z dużym dofinansowaniem i nieznacznym wkładem własnym, pomoc w uzyskaniu świadczenia uzupełniającego dla osób niepełnosprawnych, czy rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego, liczba osób korzystających z pomocy Ośrodka zmniejsza się nieznacznie.

Zmieniają się problemy oraz odbiorcy świadczeń i usług z pomocy społecznej, ale nie wpływa to znacznie na spadek ich ilości i kosztów.

GOPS w Nowince rejestruje zwiększoną liczbę osób starszych, korzystających z jednorazowych form pomocy (żywność, specjalne zasiłki celowe przyznawane głównie jesienią i zimą, związane ze zwiększonymi wydatkami na leczenie i opał), szukających pomocy PFRON i organizacji pozarządowych (niepełnosprawni) i osób starszych, które (pomimo podwyżek świadczeń emerytalnych i rentowych oraz otrzymania świadczeń uzupełniających) borykają się z problemami zdrowotnymi i finansowymi, których nie są w stanie przezwyciężyć, wykorzystując do tego własne środki i możliwości. Zwiększa się zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze świadczone dla osób starszych i niepełnosprawnych, które nie mają wystarczającego wsparcia ze strony rodziny.

Z pomocy społecznej korzystają również młodzi ludzie, najczęściej rodziny wielodzietne lub z małymi dziećmi, które spełniają kryteria dochodowe, ponieważ kobiety nie pracują lub odbywają nisko płatne staże i z powodu bezrobocia lub wielodzietności kwalifikują się do przyznania pomocy pieniężnej lub niepieniężnej. Wysokie kwoty świadczeń, których nie wlicza się do dochodu rodziny (np. świadczenie wychowawcze, świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji) oraz bardzo wysoka inflacja, która spowodowała ogromny wzrost kosztów utrzymania powodują, że definicja pojęcia ubóstwa jest nieaktualna. Osoby pracujące, albo otrzymujące świadczenia emerytalno-rentowe nie są w stanie utrzymać siebie i swoich rodzin i zwracają się o pomoc do GOPS.

Znaczna część pracy osób zatrudnionych w pomocy społecznej, to praca socjalna, którą świadczy się na rzecz każdego mieszkańca gminy, bez względu na dochody i sytuację zdrowotną, czy rodzinną. Niestety, bardzo często pracownikom socjalnym nie wystarcza czasu na rzetelne realizowanie pracy socjalnej w środowisku z powodu dużej ilości pracy administracyjnej. Częste zmiany prawa powodują konieczność ciągłego przeliczania dochodów osób korzystających z pomocy Ośrodka, tym samym ograniczając czas potrzebny do świadczenia pracy socjalnej. Zinformatyzowanie jednostek pomocy społecznej oraz

pozostałych instytucji publicznych jest konieczne w dobie intensywnego rozwoju technologicznego świata, a sytuacja, w jakiej świat znalazł się po pandemii potwierdza potrzebę rozwoju usług społecznych w kierunku dostosowania do sytuacji wyjątkowych.

Ośrodek rejestruje duże zainteresowanie osób starszych i niepełnosprawnych programami PFRON gwarantującymi środki na dostosowanie mieszkań lub zakup sprzętów. Pracownicy GOPS pomagają mieszkańcom w wypełnianiu wniosków i kompletowaniu dokumentacji.

Dużym powodzeniem w gminie cieszą się dary żywnościowe z POPŻ, jednak w ostatnich latach pomoc w tej formie jest znacznie ograniczona z powodu wysokich cen żywności i braku pracowników do obsługi mieszkańców.

Istnieje bardzo duża grupa osób posiadających orzeczenia o niepełnosprawności, które nie kwalifikują się do pomocy PFRON, są to osoby z nieuregulowaną sytuacją prawną dotyczącą miejsc zamieszkania, z nieodpowiednim stopniem niepełnosprawności lub nie mające rodziny, nisko funkcjonujące w środowisku, którym nie przysługuje pomoc z programów ministerialnych (np. asystent osobisty osoby niepełnosprawnej), a które wymagają pomocy w wielu czynnościach i życiu społecznym. Takim osobom przysługują jedynie usługi opiekuńcze, których często nie możemy zapewnić z powodu braków kadrowych. Częstym problemem takich osób jest transport - nie są w stanie pojechać na zakupy, do lekarza, czy na komisję lekarską do odległej miejscowości. Jest to grupa osób, które nie mają umiejętności radzenia sobie w życiu społecznym a ośrodek nie jest w stanie im pomóc, często również z powodu ich wysokich dochodów, które dyskwalifikują te osoby w świetle przepisów pomocy społecznej.

W stosunku do poprzedniego roku w roku 2023 wydaliśmy więcej na domy pomocy społecznej, usługi opiekuńcze, zasiłki celowe na zakup żywności z programu „Posiłek w szkole i w domu”.

Ze względu na fakt, iż gmina realizuje program naprawczy wydatki na pomoc społeczną są racjonalizowane. Jednakże zauważamy tendencję wzrostową jeśli chodzi o pracę socjalną, prośby mieszkańców o pomoc finansową na zakup leków i żywności oraz o pomoc w uzyskaniu benefitów z PFRON.

Analiza realizowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowince zadań przedstawionych w sprawozdaniu za rok 2023 pozwala określić najpilniejsze potrzeby w zakresie pomocy społecznej i zaplanować dalsze działania. Do najpilniejszych zadań należy:

1. Stałe monitorowanie bieżącej sytuacji geopolitycznej kraju i podejmowanie działań zmierzających do udzielania doraźnej pomocy mieszkańcom w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych w sytuacjach kryzysowych;

2. Prowadzenie diagnozy sytuacji życiowej mieszkańców oraz tworzenie programów osłonowych;

3. Kontynuowanie realizacji wszystkich zadań w zakresie pomocy społecznej w celu zaspokojenia niezbędnych potrzeb umożliwiających życie odpowiadające godności człowieka;

4. Zintensyfikowanie pomocy dziecku i rodzinie w dobie kryzysu związanego z konfliktem zbrojnym w Ukrainie i wywołanymi tym zmianami w gospodarce kraju, w szczególności wsparcie finansowe, psychologiczne, praca socjalna, pomoc asystenta;

5. Prowadzenie działań mających na celu ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych w ramach realizacji wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028.

6. Udzielanie osobom najuboższym z Gminy Nowinka pomocy żywnościowej poprzez realizację Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową (FEPŻ) 2021-2027 realizowanego w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

7. Zintensyfikowanie działań wspierających osoby starsze i niepełnosprawne poprzez objęcie ich wsparciem w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych;

8. Szkolenie pracowników i umożliwienie im podnoszenie kwalifikacji zawodowych;

9. Zabezpieczenie środków finansowych na zapewnienie opieki całodobowej osobom, które jej wymagają, tj. w domach pomocy społecznej oraz osobom bezdomnym w schroniskach dla osób bezdomnych.

p. o. Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Nowince

Anna Ćwikowska